

SEKSUELE VORMING EN DIVERSITEIT

onderdeel van het burgerschapsplan
2016

INHOUD

1.0 DOEL ALGEMEEN

- 1.1 Bevorderen burgerschap
- 1.2 Gelijke behandeling en discriminatie
- 1.3 Volwaardig burger

2.0 DOEL SPECIFIEK

- 2.1 School als veilige plek
- 2.2 Seksuele vorming en diversiteit
- 2.3 Kinderen, personeel en medewerkers

3.0 SEKSUELE VORMING EN DIVERSITEIT

- 3.1 Welzijn
- 3.2 Respect
- 3.3 Veilig en prettig
- 3.4 Anders zijn
- 3.5 Kerndoel 38

4.0 UITVOERING

- 4.1 Week van de Lentekriebels
- 4.2 Vragenrondje
- 4.3 Liefdesplein
- 4.4 Schoolbibliotheek
- 4.5 Veilig internetten en sociale media
- 4.6 Internetcontract
- 4.7 Nee en stop
- 4.8 Debatteren

5.0 IN ONTWIKKELING

- 5.1 Schoolbreed
- 5.2 Scholing
- 5.3 Frequentie
- 5.4 Bibliotheek
- 5.5 Coördinator werkgroep Burgerschap

1.0 DOEL ALGEMEEN

1.1 Bevorderen burgerschap.

Het bevorderen van een goed burgerschap in een veilig en sociaal school- en leefklimaat. Kinderen weten welke rol ze als burger in de samenleving kunnen hebben, dat ze veilig zijn en zichzelf competent voelen. Dit heeft als geheel ook een positief effect op de sfeer in de school, in de samenleving en de maatschappij van de toekomst.

1.2 Gelijke behandeling en discriminatie

Artikel 1 van de Grondwet is het eerste artikel in het hoofdstuk van de grondrechten. Het artikel verwoordt het gelijkheidsbeginsel en het verbod op discriminatie.

De tekst van het artikel luidt als volgt:

'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.'

Bron: Art.1 van de grondwet

1.3 Volwaardig burger

Alle geledingen in de schoolorganisatie moeten zich thuis voelen en zich ongehinderd kunnen ontwikkelen tot een volwaardige burger.

2.0 DOEL SPECIFIEK

2.1 School als veilige sociale plek

De school moet een veilige sociale plek zijn, waar kinderen, personeel en medewerkers zich op hun gemak voelen, zichzelf durven te zijn, zich geaccepteerd weten, vertrouwen in zichzelf en anderen hebben.

2.2 Seksuele vorming en diversiteit

Het realiseren van een veilige sociale schoolplek waarin aandacht wordt besteed aan seksuele vorming en LHBT-diversiteit.

Met LHBT wordt bedoeld: lesbo, homo, bi en transgender.

2.3 Kinderen, personeel en medewerkers

De kinderen, personeel en medewerkers moeten zich thuis voelen in de school en zich ongehinderd kunnen ontwikkelen.

2.4 Onderzoek

1

Resultaat uit het onderzoeksrapport *Niet te ver uit de kast*.

- 1 op de 3 LHBT's zit op het werk in de kast.
- 4 op de 10 starters gaan op het werk de kast in.
- Laag opgeleide LHBT's zitten dubbel zo vaak in de kast als hoogopgeleide LHBT's.
- 2 op de 5 geven als reden om in de kast te zitten.

'Ik ben bang dat mijn collega's negatief reageren'

Bron: Onderzoeksrapport 'Niet te ver uit de kast' van Sociaal Cultureel Planbureau (2012)

2

Resultaat uit het onderzoeksrapport *Gewoon aan de slag*.

LHBT-werknemers die in de kast blijven kunnen organisaties en bedrijven geld gaan kosten. Minder lekker in je vel, minder productiviteit, meer ziekmeldingen.

Bron: Onderzoeksrapport 'Gewoon aan de slag' van Sociaal Cultureel Planbureau (2011)

3

Het wordt 'homo' is nog steeds het meest gebruikte scheldwoord waar leerlingen vanaf 8 jaar mee worden gepest.

Bron: Nationale Academie voor Media en Maatschappij en Stichting Kinderconsument (2014)

3.0 SEKSUELE VORMING EN DIVERSITEIT

De school heeft aandacht voor de onderstaande punten:

3.1 Welzijn

Al op jonge leeftijd doen kinderen hun eerste ervaringen op met seksualiteit (het ontdekken van het lichaam, zoenen, de eerste seksuele gevoelens), hebben zij relaties, gaan ze vriendschappen aan en worden verliefd.

Seksuele en relationele vorming op jonge leeftijd draagt bij aan persoonlijke groei, zelfvertrouwen en een positieve seksualiteitsbeleving. Het bevordert het welzijn en de seksuele gezondheid.

3.2 Respect

Door op een respectvolle wijze aandacht te hebben voor (seksuele) diversiteit wordt de acceptatie van het *anders* voelen of zijn ondersteund. Maar ook eventuele eigen lesbische homo-, biseksuele of transgender gevoelens kunnen eerder worden herkend en worden ondersteund.

3.3 Veilig en prettig

Als er respect is voor *anders* zijn en voor seksuele diversiteit zal dit bijdragen aan een veilig en prettig school- en leefklimaat. Kinderen worden geaccepteerd in hun seksuele ontwikkeling/voorkeur/genderidentiteit of relatiekeuze en zijn zich bewust van de variëteit hierin.

3.4 Anders zijn

Kinderen kunnen al vanaf jonge leeftijd het gevoel hebben dat zij *anders* zijn. Vanaf het tiende jaar kunnen gevoelens en fantasieën ontstaan van seksuele aantrekking tot iemand van hetzelfde geslacht. Dat gevoel *anders* te zijn kan een terughoudende werking op het kind hebben. Daarom is het belangrijk voor kinderen om te weten dat gevoelens voor iemand van hetzelfde geslacht volkomen normaal en gezond zijn.

3.5 Kerndoel 38

Sinds 1 december 2012 zijn de thema's seksuele vorming en seksuele diversiteit opgenomen in de curriculum, kerndoel 38 van het Primair Onderwijs.

Kerndoel 38: De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen, die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

Bron: Ministerie van OCW, aanpassingen van de kerndoelen inzake seksualiteit en seksuele diversiteit met ingang van 1 december 2012 (2012)

4.0 UITVOERING

De school heeft zich de afgelopen jaren meer actief ingezet op het realiseren van de doelen van burgerschap, seksuele vorming en diversiteit. De lessen seksuele vorming en diversiteit wordt aangeboden op een niveau die het beste bij de leeftijd en de ontwikkeling van het kind past.

De groepen 1 t/m 5 zijn nog sterk bezig met de vragen: wie ben ik, ik ben jongen en jij bent meisje, wat voel ik, in je blootje en hoe ben ik geboren. De groep 6 t/m 8 gaat veel meer over: wat is seks en intimiteit, puberteit, voortplanting, seksueel misbruik, verliefdheid en vriendschapsrelaties.

4.1 Week van de Lentekriebels

De Week van de Lentekriebels is een nationale projectweek voor het basisonderwijs. Tijdens deze projectweek wordt er schoolbreed van groep 1 t/m 8 les gegeven over relaties en seksualiteit. De projectweek wordt gebruikt als opstart voor het geven van deze lessen. Na de projectweek kunnen de lessen het hele jaar door worden gegeven. De Week van de Lentekriebels vindt landelijk plaats in maart.

4.2 Vragenronde

'Je mag alles vragen.' De leerlingen hebben de mogelijkheid om hun vragen middels een briefje over seksualiteit en relaties al of niet anoniem bij de leerkracht in te leveren. De leerlingen mogen echt alles vragen. Geen enkele vraag is gek of raar. Op alle vragen wordt een antwoord gegeven. De vragen zijn divers. Ook vragen over seksuele diversiteit als lesbo, homo, hetero, bi en transgender.

Nog enkele voorbeelden: Wanneer geef je een tongzoen? En doe je dat zomaar? Wanneer juist niet? En hoe vraag je verkering? Moet je verkering wel vragen? En wat is 'onbeantwoorde liefde'? Wat doe je als je iemand in je klas echt leuk vindt?

We hebben het over (vaste) rolpatronen. Kinderen groeien toch op in een heterosituatie. Maar er zijn meer levensvormen. 'Wat nou als twee mannen samen wonen? Wie doet dan de was? Wie maakt het huis schoon? Wie kookt er nu? Er is toch geen moeder in huis?'. En wat nou als er twee moeders met kinderen zijn. 'Wie boort er een gaatje in de muur om het schilderijtje op te hangen?' Er is toch geen vader in huis?

Maar ook de meer technische vragen zoals 'Wat is menstruatie?' en 'Hoe wordt een kindje geboren?' en 'Wanneer krijg een jongen de baard in de keel?'.

Het bovenstaande lesidee werd in 2014 bekroond met de hoofdprijs door de jury van de landelijke Onderwijsalliantie. De winnaar was Piet Karsten een leerkracht van de Jozefschool uit het West-Friese Venhuizen.

De jury van de Onderwijsalliantie was samengesteld uit een vertegenwoordiging van Ministerie van OCW, Stichting Leerplanontwikkeling en Landelijk Actie Komitee Scholieren. Fragment uit het juryrapport: 'Deze eenvoudige en steeds terugkerende aanpak is positief, omdat ze direct appelleert bij de interesse van de leerling zelf en goed aansluit bij de leerlingen in de bovenbouw'.

4.3 Liefdesplein

De filmpjes van de DVD *Liefdesplein* is een prima hulp bij seksuele voorlichting in groep 7 en 8. Er komen elementaire zaken aan bod als het veranderen van het eigen lichaam en de puberteit. Daarnaast is er ruimte voor minder grijpbare dingen als verliefdheid, flirten, spannende spelletjes, homoseksualiteit en bovenal respect voor elkaar en elkaars mening. Ook de rol van social media, communicatie en vriendennetwerk komen aan de orde.

4.4 Schoolbibliotheek

De schoolbibliotheek voor de leerlingen is in 2014 aangevuld met de drie volgende kinderboeken met een LHBT-signatuur.

1

Filola wil een krokodil - Ingeborg Hornsveld & Marjanka Sierevelt (2013)
Geschikt voor groep 1 t/m 4.

Filola wil een krokodil is een prentenboek en laat op vanzelfsprekende wijze een andere gezinsvorm zien. Filola is een gewoon meisje met twee mama's, zo simpel is het. *Filola wil een krokodil* is dan ook een prentenboek voor alle kinderen die een krokodil willen. En voor alle kinderen die geen krokodil willen. En voor alle kinderen met één, twee, drie, vier of meer of minder mama's en papa's.

2

Confetti Conflict - Carry Slee (1993)
Geschikt voor groep 5 t/m 8.

De hoofdpersoon Mark ontdekt dat zijn vader homoseksueel is en hij schaamt zich daar erg voor. Hij durft het niet eens tegen zijn beste vriendin te zeggen. Bekroond door de Nederlandse kinderjury 1994.

3

Eruit! - Marion van Coolwijk (2014)
Geschikt voor groep 8 en leerjaar 1 en 2 op het voortgezet onderwijs.

De hoofdpersoon Mees worstelt met gevoelens voor zijn beste vriend Job. Hij is toch geen homo? Maar waarom wordt hij dan nooit verliefd op een meisje? Op internet zoekt hij naar informatie, maar daarvan raakt hij nog meer in de war. Dan wordt het knapste meisje van de school verliefd op hem. Is dit zijn kans om te bewijzen dat hij straight is?

4.5 Veilig internet en social media

We besteden aandacht aan het positief gebruiken van social media. Wat doe je wel en wat doe je niet op internet en social media? Wat betekenen de begrippen 'sexting' en 'grooming'. Wie kun je op internet vertrouwen? Hier wordt ook de verbinding gelegd met het lesaanbod *Mediawijsheid*.

4.6 Internetcontract

Aan het begin van het schooljaar ondertekenen alle leerlingen en leerkrachten van groep 6 t/m 8 een internetcontract. In dit contract is een artikel opgenomen, dat als iets niet goed voelt, de leerling de webpagina of internetpersoon direct moet wegklikken en dat de leerling een melding doet bij de leerkracht.

4.7 Nee en stop

Speciale aandacht voor, zeg 'nee' als iets niet goed voelt. En zeg 'stop' als je iets niet wilt. We leren kinderen dit gevoel te herkennen, sterk te zijn en weerbaar te maken.

4.8 Debatteren

De vaardigheid van goed debatteren zorgt voor: dat je een boodschap goed kunt overbrengen, voor- en tegenargumenten kunt formuleren, beroep doet op je kritisch vermogen, leert omgaan met kritiek of weerstand, debattechnieken oefent en dat je leert om met minder woorden meer te zeggen en goed leert om te luisteren. Het gaat hierbij om een algemene vaardigheid die nodig is om voorbereid te zijn op de huidige en toekomstige samenleving. Het debatteren is gerelateerd aan de '21ste-eeuwse vaardigheden'

5.0 IN ONTWIKKELING

Het onderdeel seksuele vorming en diversiteit is nog in ontwikkeling.
De aandachtspunten voor de komende 2 jaren zijn:

5.1 Schoolbreed

Het ontwikkelen van een doorgaande lijn van groep 1 t/m 8.
De kleuterbouw (groep 1 en 2), onderbouw (groep 3 t/m 5) en bovenbouw (groep 6 t/m 8) maken afspraken over het lesaanbod. Onderzoek naar bruikbaarheid en inzetbaarheid van het project de *Week van de Lentekriebels* en het lespakket *Relaties en Seksualiteit* uitgebracht door RutgersWPF.

5.2 Scholing

Het vergroten van de expertise van leerkrachten door scholing met inzet van externen zoals OBD Noordwest, Bureau Jeugd & Media, Kind Online en RutgersWPF.

5.3 Frequentie

Het thema agenderen met een frequentie van minimaal één keer per jaar bij de Week van de Lentekriebels. Verder worden de activiteiten Burgerschap gekoppeld aan de andere schoolvakken.

5.4 Bibliotheek

Jaarlijkse uitbreiding van de schoolbibliotheek met minimaal één kinderboek met een LHBT-signatuur.

5.5 Coördinator werkgroep Burgerschap

Aanstelling van coördinator werkgroep Burgerschap waaronder seksuele vorming en diversiteit. De coördinator maakt een plan van aanpak, stuurt aan, zoekt afstemming en samenhang, enthousiasmeert, motiveert, bewaakt en evalueert.

